

INTEGRÁLT VÍZHÁZTARTÁSI TÁJÉKOZTATÓ, OPERATÍV ASZÁLY- ÉS VÍZHIÁNY- ÉRTÉKELÉS

2017. november

. kivonat .

Készítette:

az

Országos Vízügyi Főigazgatóság
Víznyelvi és Vízirajzi Főosztály
Vízrajzi Monitoring Osztálya

és az

Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

Budapest, Szeged
2017. november 13.

1. HELYZETÉRTÉKELÉS

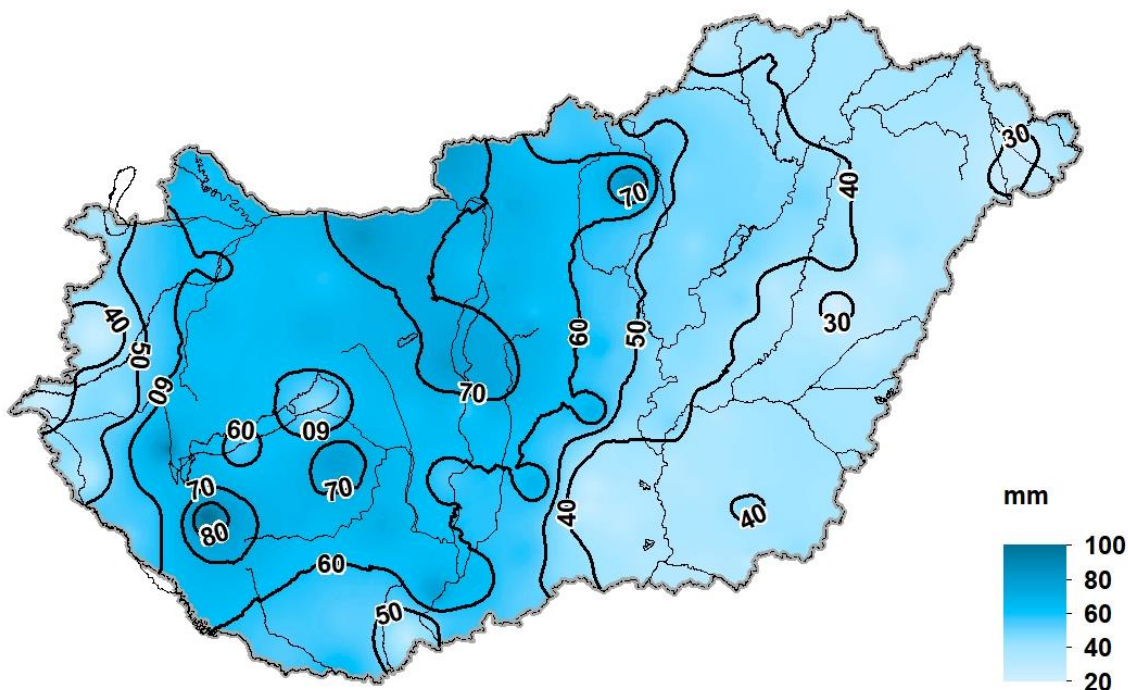
Csapadék

2017 októberében a rendelkezésre álló adatok szerint az ország területére lehullott csapadék mennyisége 25 mm (Kaba) és 92 mm (Nemeskisfalud) között alakult. Az országos területi átlagérték 50 mm volt, ami 8 mm-rel (19%-kal) több a viszonyítási időszak (1971-2000) október havi átlagánál.

Az október havi csapadékmennyiség az ország egész területének túlnyomó részén meghaladta az átlagot. Az októberi átlaghoz viszonyított legnagyobb csapadéktöbblet (20-43 mm) az ország középső részén fordult elő. Októberben az átlagosnál kevesebb csapadék a Nyugat-Dunántúlon, valamint a Miskolc-Debrecen vonaltól északkeletre eső területen hullott.

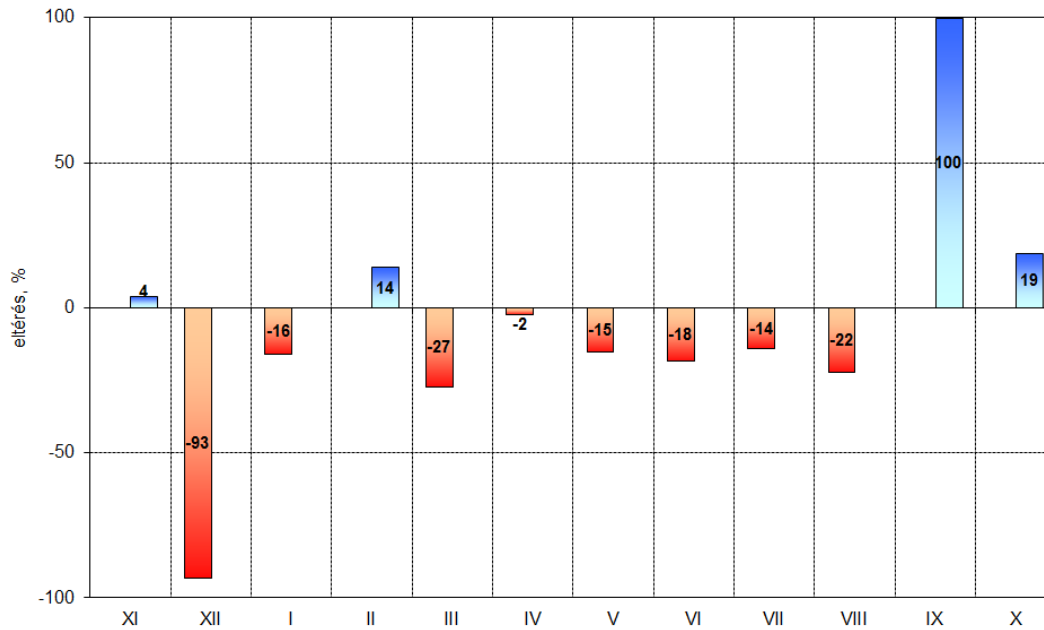
Országos áttekintésben az októberi átlaghoz viszonyított legnagyobb csapadékhiány (31 mm) Szentgotthárd-Farkasfa, a legnagyobb csapadéktöbblet (43 mm) Tésa állomáson fordult elő.

A 2017. október havi csapadékösszeg területi eloszlása

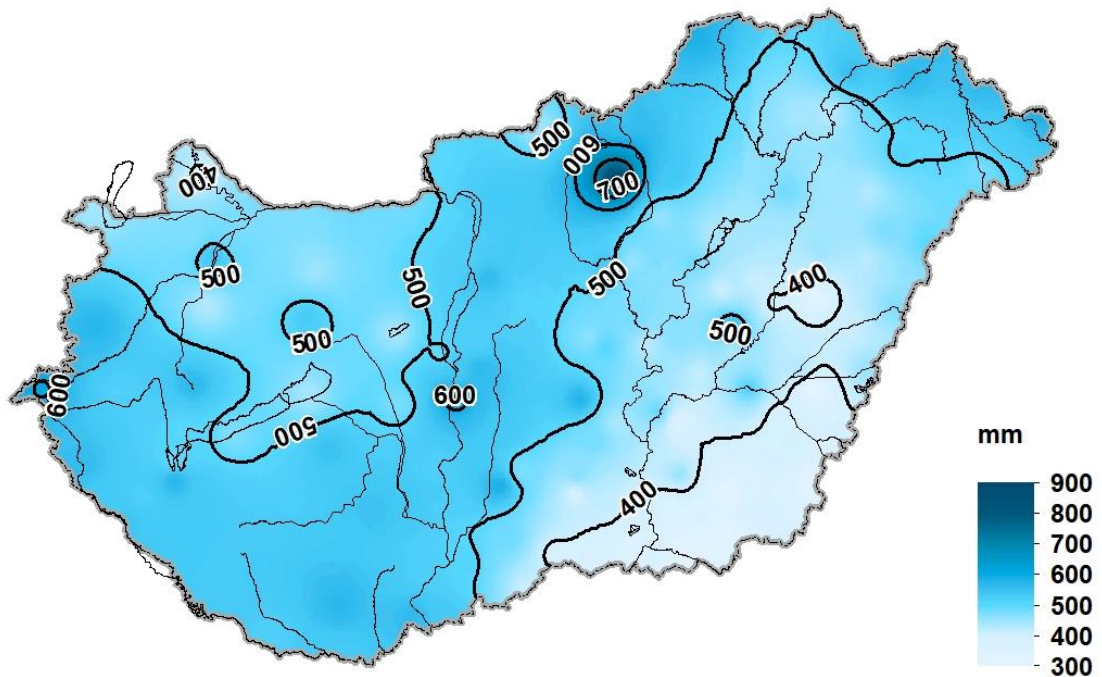

Az alábbi szövegközi ábrán a legutóbbi 12 havi időszakra mutatjuk be a havi csapadékösszeg országos területi átlagértékének sokévi átlagtól való relatív eltérését.

A havi csapadékösszeg országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (%) a 2016. november - 2017. október időszakban

A 2017. január - október havi csapadékösszeg területi eloszlása

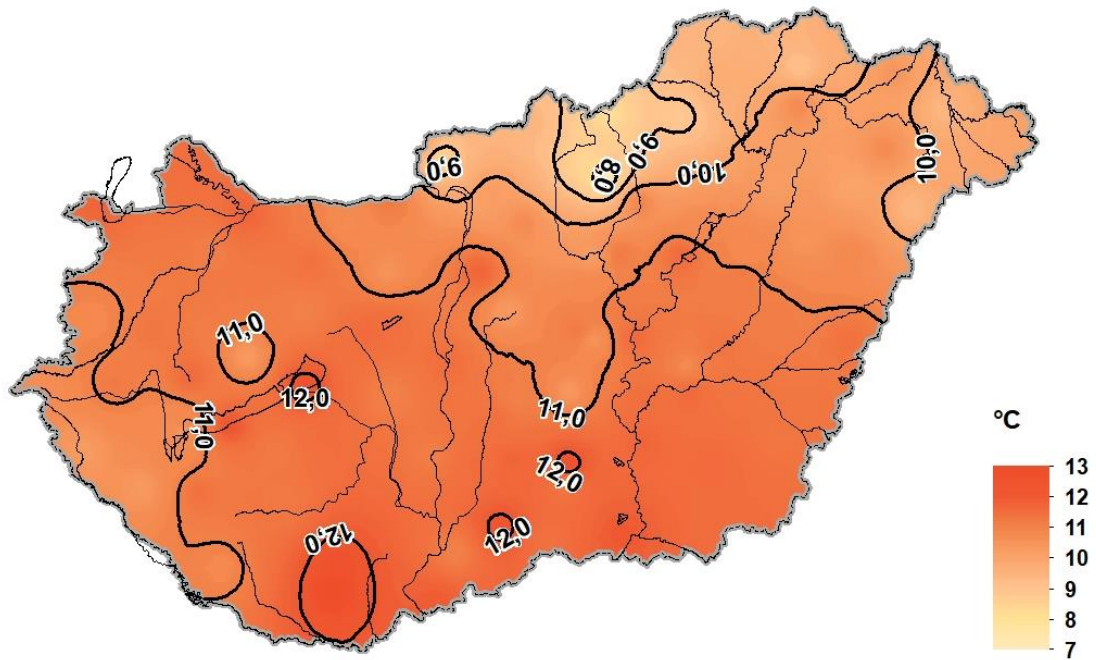

Léghőmérséklet

Az október havi középhőmérséklet 7,0°C (Kékestető) és 12,5°C (Pécs-Pogány) között alakult, az országos területi átlagérték 10,8°C volt, ami a sokévi (1971-2000) októberi átlagot 0,7 °C-kal haladta meg.

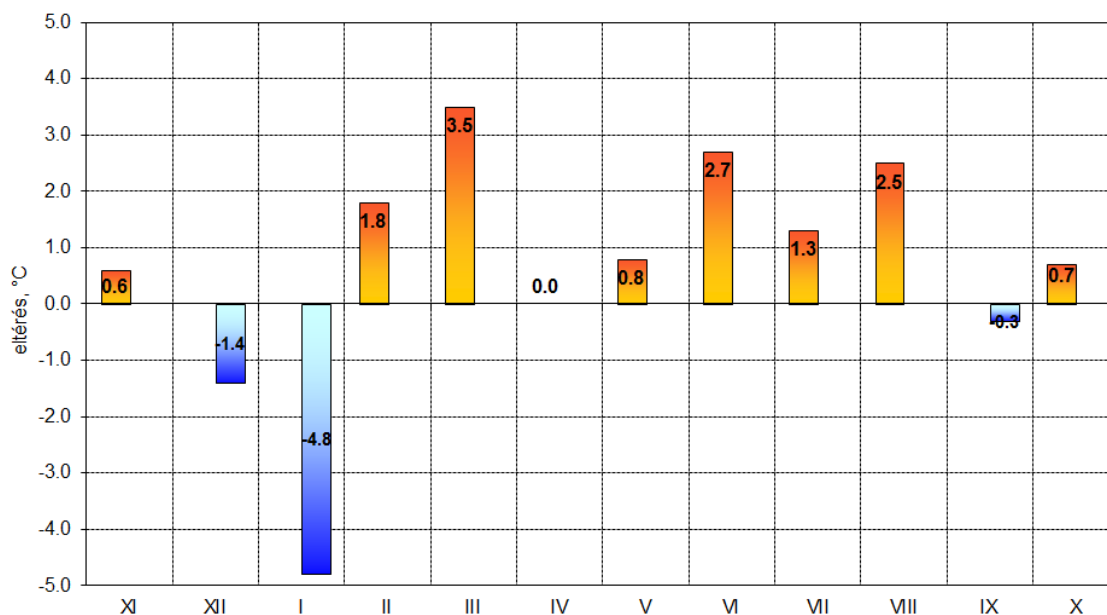
A havi középhőmérséklet az ország túlnyomó részén meghaladta az októberi átlagot. Az átlagosnál alacsonyabb középhőmérséklet csak kisebb körzetekben fordult. A havi középhőmérséklet átlaghoz viszonyított legnagyobb negatív eltérése (0,7°C) Zabar, legnagyobb pozitív eltérése (2,4 °C) Nagy-Hideg-hegy állomáson jelentkezett.

A 2017.október havi középhőmérséklet területi eloszlása

Az alábbi ábrán a legutóbbi 12 havi időszakra mutatjuk be a havi középhőmérséklet országos területi átlagértékének sokévi átlagtól való eltérését.

A havi középhőmérséklet országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (°C) a 2016. november - 2017. október időszakban

Talajnedvesség

Síkvidékeinken a talajok legfelső (0-20 cm-es) rétegének nedvességtartalma október végén az egy hónappal korábbi állapottól számottevően nem tért el. A nedvességtartalmat általában a 80-90% közötti, de Kisalföld egyes körzeteiben, Mezőföld északi részén, az Észak-Alföldön, valamint a Körösök vidékén a 90%-ot meghaladó értékek jellemezték.

A 20-50 cm közötti talajréteg nedvességtartalma októberben síkvidékeink területén az egy hónappal korábbi állapothoz képest kissé növekedett. A hónap végén – a Tiszántúl középső és déli része kivételével – általában a 60-90% közötti, de a Duna-Tisza köze északnyugati részén, a Mezőföldön, a Kisalföld és a Dráva-mellék egyes körzeteiben 90%-t meghaladó telítettségi értékek jellemezték a nedvességtartalmat. Ugyanakkor az Alföld déli-délkeleti részén ezen talajréteg nedvességtartalmát a 35-50% közötti telítettségi értékek jellemezték.

Az 50-100 cm-es talajréteg nedvességtartalma októberben növekedett. Ennek a talajrétegnek a nedvességtartalmát a hónap végén általában a 40-65% közötti telítettségi értékek jellemezték. Ugyanakkor az Alföld középső és keleti részén ezen talajréteg nedvességtartalmát a 25-40% közötti telítettségi értékek jellemezték.

Talajvíz

Októberben a Duna-Tisza közén, a Hátság középtengelyétől nyugatra elhelyezkedő síkvidékek csaknem mindegyikén emelkedett a talajvízszint. A középtengelytől keletre pedig csaknem mindegyik síkvidéken csökkent a talajvízszint. A változások mind az emelkedéssel, mind pedig a csökkenéssel jellemezhető térségekben hasonló nagyságrendűek voltak; a szórványosan előforduló kivételektől eltekintve a 0-25 cm-es értéktartományban helyezkedtek el.

Októberben a viszonyítási időszaknál alacsonyabban helyezkedett el a talajvíztükör csaknem valamennyi síkvidéken. A legnagyobb különbségértékek (200-300 cm) továbbra is a Duna-Tisza köze területének hátsági részén, a Mátra és a Bükk előterében mutatkoztak. A Felső-Tisza vidék keleti felén, a Nagykunság és a Hortobágy határvidékén kisebb, 100-200 cm közötti értékek fordultak elő. A Tiszántúl más térségeiben, elsősorban a Körösök völgyében többnyire 100 cm-nél kisebb eltérések alakultak ki. A dunántúli síkvidékeken többnyire 0-25 cm különbség mutatkozott. A Dráva-menti síkág jelentős részén 50 cm-nél nagyobb eltérés volt jellemző.

Októberben a viszonyítási időszaknál magasabb talajvízszint csak kevés térszínen (Mosoni-sík északi része, Szigetköz, Dél-Mezőföld, Duna-Tisza köze keleti peremvidéke, a Tisza Kisköre és Algyő közötti völgsíkjának több szakasza, a Tiszántúl néhány körzete) fordult elő. Ezekben a területeken többnyire 0-25 cm-rel magasabban helyezkedett el a talajvíz.

A síkvidékek területi átlagában a talajvíztükör 2017. október hónapban az 1971-2000. közötti időszak október havi átlagértékénél közel 50-55 cm-rel alacsonyabban helyezkedett el.

Operatív aszály- és vízhiány értékelés

A havi rendszerességgel közreadott VHTE célja, hogy a hazai vízháztartási helyzetről átfogó képet nyújtson és a várható térbeli és időbeli változásokról is tájékoztassa az érdeklődőket. A kiadvány megszokott tartalmát az év folyamán folyamatosan bővítjük az új kutatási eredményeknek köszönhetően, bízva abban, hogy az újdonságok minden felhasználó számára segíti az adott időszak, országos vagy regionális hidrometeorológiai folyamatainak pontosabb megismerését.

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF) a vízgazdálkodási feladatok megoldásának operatív támogatása, az aszály és vízhiány jelenségének jobb megismerése érdekében új módszertan bevezetését határozta el. Az elmúlt évtized eseményei rávilágítottak arra, hogy az értékelés és a beavatkozás gyakorlatát is meg kell változtatni annak érdekében, hogy a megelőzés kerüljön a tevékenységek homlokterébe. Az aszály és a vízhiány által okozott gazdasági károk volumene több 10 milliárdos nagyságrendet ér el egy-egy átlagos évben, így a vízgazdálkodás területén is paradigmaváltás szükséges a hatékony válaszok kidolgozásához.

A talaj vízkészletének szempontjából az október havi időjárás a hónap nagyobb részében kedvezőtlen volt, csak a néhány napos csapadéknak köszönhetően változott a trend. A felső rétegek vízhiánya a legtöbb területen csökkent, de több állomáson még mindig kimutatható az összegzett deficit (Hajdúnánás, Visznek, Szentistván, Osi, Hódmezővásárhely, Mezőhegyes, Békés, Csabacsúd).

A mélyebb (35-80 cm) talajrétegek szempontjából még kedvezőtlen a helyzet. A beszivárgás ezt a zónát egyelőre sokkal kisebb mértékben érintette, az utánpótlódás mértéke lényegesen alacsonyabb, így a legtöbb helyen is jelentős hiány mutatható ki (Nyíregyháza, Szentistván, Visznek, Hajdúnánás, Mezőtúr, Hódmezővásárhely, Mezőhegyes, Békés, Csabacsúd).

Az októberben regisztrált csapadékmennyiség a talaj felső rétegében kialakult vízhiányt képes volt megszüntetni, azonban továbbra is az időszakos átlagtól való számottevő negatív eltérés állapítható meg a mélyebb rétegek vízkészletében.

Belvízi helyzetértékelés

2017 októberében országos összesítésben a belvízrendszerek közötti vízforgalom mennyisége 137,84 millió m³ volt, ami 5,22 millió m³-rel (mintegy 4%-kal) haladta meg az előző havi értéket. Az október havi vízforgalom részben a felszíni vízfolyásokból a belvízrendszereken átvezetett vízmennyiség volt.

A hónap folyamán belvízelöntés – 25 ha maximális kiterjedésben – a Kis-Balaton belvízrendszerben fordult elő.

A tározókban visszatartott víz mennyisége 2017 októberében országos összesítésben az egy hónappal korábbi értékhez képest 4,87 millió m³-rel (7%-kal) csökkent.

2. ELŐREJELZÉS

Időjárás-előrejelzés

Az Országos Meteorológiai Szolgálat 2017. október 13-án kiadott hosszú távú meteorológiai előrejelzése szerint novemberben átlagos hőmérsékletű, átlagosan csapadékos, decemberben átlagos hőmérsékletű és az átlagosnál szárazabb, januárban az átlagosnál melegebb és átlagosan csapadékos időjárás valószínű.

A havi középhőmérséklet és a havi csapadékösszeg országos átlagértékei az alábbi előrejelzett értékközökben várhatók (zárójelben a sokévi átlagokat tüntettük föl):

Hónap	Havi középhőmérséklet [°C]	Havi csapadékösszeg [mm]
november	3,2 – 5,9 (4,2)	35 – 75 (53)
december	-1,4 – 2,4 (0,6)	20 – 55 (44)
január	-2,0 – 1,8 (-0,8)	20 – 45 (32)

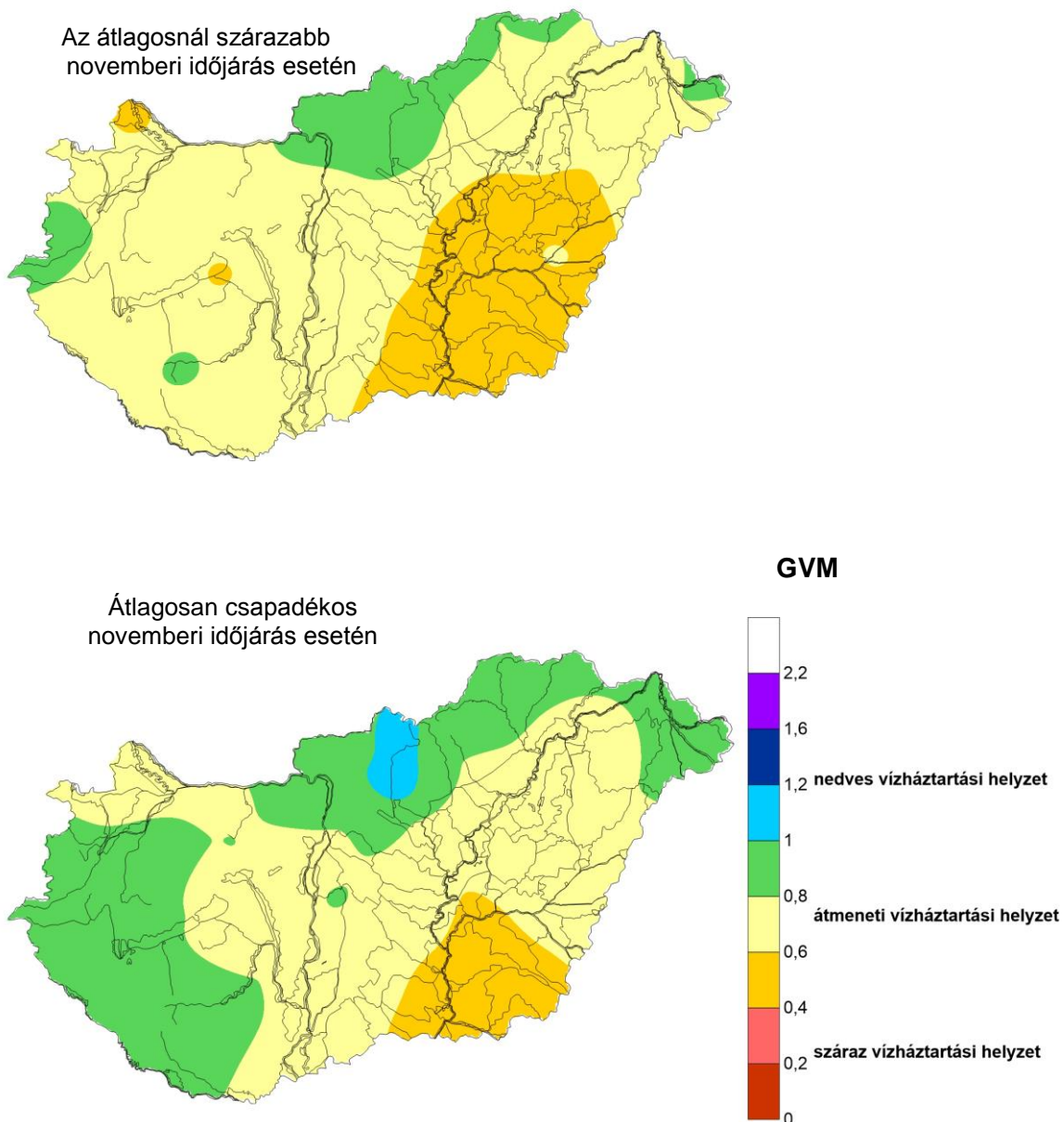
Az OMSZ 2017. november 13-án kiadott középtávú előrejelzése szerint a következő 10 napos időszakban mérsékelten változékony őszi végi időjárás valószínű. Az időszak első felében fokozatosan csökken a csapadékhajlam, majd a hétvégétől előreláthatólag ismét csapadékosabbra fordul az időjárás. A legtöbb csapadék – területi átlagban 10-25 mm/nap – az Alföld középső körzeteiben, valamint az Északi-középhegység keleti részén valószínű. Az időszak első felében lassú enyhülés várható, de a napi középhőmérsékletek valószínűleg nem haladják meg az időszakos átlagot. Az időszak második felében erőteljes lehűlésre lehet számítani.

Vízháztartási előrejelzés

2017. október végén az előző év azonos időszakával összehasonlítva országos viszonylatban szárazabb vízháztartási helyzet volt jellemző.

A hosszú távú meteorológiai előrejelzés novemberre az átlagosan csapadékos és átlagos hőmérsékletű időjárást valószínűsít, aminek alapján az ország nagy részén átmeneti, ugyanakkor délkeleten az átmenetinél szárazabb vízháztartási helyzet várható.

Az alábbi ábrákon időjárási forgatókönyvenként szemléltetjük a november havi vízháztartási helyzet várható alakulását.

Az átlagosnál csapadékosabb
novemberi időjárás esetén)

Az „Integrált vízháztartási tájékoztató, operatív aszály- és vízhiány értékelés” című kiadványt a BM 45/2014. (IX. 23.) rendelet 1.§ (1) c), d), e), (2) és a 3.§ (3) j) alapján havi rendszerességgel az Országos Vízügyi Főigazgatóság – az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság bevonásával – készíti el és adja ki.